

H F S A

HUKUK FELSEFESİ VE SOSYOLOJİSİ ARKİVİ

Hukuk Felsefesinin Konusu
Selâhattin Keyman

Hukuk Felsefesi: Hukuk mudur Felsefe mi?
Harun Tepe

Hukuku Bilim Yapan Nedir?
Veddi Aral

Suç ve Ceza
Vehbi Hacıkadıroğlu

Düşüncenin Özgürlüğü Üzerine Düşünceler
Hayrettin Ökçesiz

Devletin Hukuku, Hukuk Devleti ve Özgürlük Sarkacı
Zühtü Arslan

Sivil İtaatsizlik Kavramı Bağlamında Bir Okuma:
İslam Hukuk Felsefesinin Teşekkülünde Ebu Hanife'nin Yeri
Mevlüt Uyanık

Eski Yunan-Latin Siyasal Yazınında ve İbn Haldun'un
"Mukaddime"sinde Görülen Döngüsel
Süreçler Üzerine Düşünceler
Mustafa Koçak

Hukuk, Adalet ve Hukuk Uygulaması Üzerine
Murat Erten

Adli Sistemde Kavramsal Modeller
Mustafa Tören Yücel

Özel (Medeni) Hukuk Yargılamasında
Yargıç ve Avukatın Etkinliği
Çetin Aşçıoğlu

Mukayeseli Hukuk Üzerine Bir İnceleme
Murat Yüksel

Yolsuzluğun Anlaşılmasında Unutulan Bazı Boyutlar
Ahmet İnam

Postmodern Yolsuzluk
Sabri Büyükdüvenci

Yolsuzlukla Savaşım'da Eğitimin Rolü
Hüseyin Batuhan

Yolsuzluk Sorununa Felsefi Bir Bakış
Betül Çotuksöken

Rüşvet ve Bürokrasi: İlişkilerin Niteliği ve İlgili Etmenler
A. Ümit Berkman

Siyasal Sistemde Yolsuzluğun Ekonomi Politik ve
Kültürel Kökenleri: Türkiye Örneği
Ersin Kalaycıoğlu

"Temiz Toplum" Arayışı 97
Bozkurt Güvenç

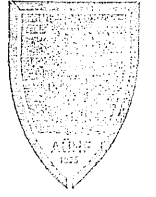
Yolsuzluklar Üzerine Bazı Gerçekler ve Yolsuzluklarla
Mücadele Yolları
Coşkun Can Aktan

Rüşvete Karşı Servet Vergilemesi
Orhan Şener

Hazırlayan: Hayrettin Ökçesiz

İSTANBUL
BAROSU

H F S A

HUKUK FELSEFESİ VE SOSYOLOJİSİ ARKİVİ

6. KİTAP

Hazırlayan
Hayrettin Ökçesiz

340.1 HFS 2003

Ā.Ü.H.F. KÜTÜPHANESİ

123336 ...340...1

İstanbul Barosu Yayını

İstanbul - 2003

ra-
mi
ak
ie-
yı
in-
na
aş-
le-
er-
u-
ız-
er-
ir-
di-
al-
n-
n-

sel
jin

na
'a,
k-

SUNUŞ

“Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arkivi” bu kez üç kitabını birden çıkarak sekizincisine ulaşmış bulunuyor. İstanbul Barosu’nun yeni yönetimi önceki yönetim döneminde başlanmış olan bu işbirliğini anlamlı bularak HFSA’nın yayımını sürdürmeyi yerinde görmüştür. İstanbul Barosu Yönetim Kurulu ve Yayın Kurulu Başkan ve Üyelerine bu iradelerinden dolayı minnet ve şükranlarımızı burada ifade etmek isterim. Bu süreklilik başlangıcından, yönetimden yönetime değişmeyen özerk kurumlar oluşturma ümidine kapılmanın belki erken olmadığını düşünüyorum. Bu kurumlaşmayı en çok hak edenlerin dergilerin ve yayın dizilerinin olduğunu söylemeliyim: Herşeye rağmen çıkan dergiler, kitaplar...

Bu üç kitapta İstanbul Barosu ile birlikte 6-7 Eylül 2002 tarihlerinde gerçekleştirdiğimiz “Hukuka Felsefi ve Sosyolojik Bakışlar” adlı sempozyumun bildirileri ile “Yolsuzlukla Savaşım Stratejileri / Uluslararası Sempozyum” başlığını taşıyan ve Amerikan, İngiliz, İtalyan ve Alman Kültür Merkezleri ile birlikte 29. 9. -3.10. 1997 tarihlerinde İstanbul’da gerçekleştirdiğimiz etkinliğin beşinci kitapta yayımlamaya başladığımız Türkçe bildirilerinin devamını sunuyoruz. Bunların yanında başka yazılar da yer almaktadır. HFSA elbette arşiv görevi de görmekte ve daha önce yayımlanmış yazıları sayfalarında saklamak istemektedir. Bu nedenle HFSA’nın anlam alanı içerisinde kalan bu yazılarınıza talibiz.

2003’ü bu kitaplar ile kapatmış olalım.

Umarım, 2004 HFSA’ya yalnızca yeni kitaplar değil, başkaca bilimsel etkinlikler de getirir. Bu bakımdan HFSA Çevre’sinin katkıları bu dileğin gerçekleşmesine yardımcı olacaktır.

Bu üç kitabın düzeltme çalışmalarında bana yardımcı olan araştırma görevlisi arkadaşlarım Sayın Fulya Tatbul’a ve Sayın Çağlayan Kara’ya, İstanbul Barosu çalışanı Sayın Sadık Albayrak’a, dizgi ve tasarımı gerçekleştiren Sayın Tuğba Altın’er’e teşekkür ederim.

Yeni kitaplarda ve etkinliklerde buluşmak ümidiyle...

Hayrettin Ökçesiz

HFSA - Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arkivi

Hayrettin Ökçesiz

Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Kampus, Antalya

Telefon: 0242.227 69 75 - 76 Faks: 0242.227 69 77

e-posta: hayret@akdeniz.edu.tr

Kapak karikatürü: Honoré Daumier

Kapak, iç tasarım ve baskı: *Ufuk Matbaası* (0212) 544 92 30 - 31

İstanbul, Ağustos 2003 ISBN 975-6689-26-9

İÇİNDEKİLER

- Hukuk Felsefesinin Konusu - *Selâhattin Keyman*5
- Hukuk Felsefesi: Hukuk mudur Felsefe mi? - *Harun Tepe*9
- Hukuku Bilim Yapan Nedir? - *Vecdi Aral*17
- Suç ve Ceza - *Vehbi Hacıkadiroğlu*23
- Düşüncenin Özgürlüğü Üzerine Düşünceler - *Hayrettin Ökçesiz*28
- Devletin Hukuku, Hukuk Devleti ve Özgürlük Sarkacı - *Zühtü Arslan* ...36
- Sivil İtaatsizlik Kavramı Bağlamında Bir Okuma: İslam Hukuk Felsefesinin Teşekkülünde Ebu Hanife'nin Yeri - *Mevlüt Uyanık*56
- Eski Yunan-Latin Siyasal Yazınında ve İbn Haldun'un "Mukaddime" sinde Görülen Döngüsel Süreçler Üzerine Düşünceler - *Mustafa Koçak* ...69
- Hukuk, Adalet ve Hukuk Uygulaması Üzerine - *Murat Erten*78
- Adli Sistemde Kavramsal Modeller - *Mustafa Tören Yücel*89
- Özel (Medeni) Hukuk Yargılamasında Yargıç ve Avukatın Etkinliği - *Çetin Aşçıoğlu*96
- Mukayeseli Hukuk Üzerine Bir İnceleme - *Murat Yüksel*108
- Yolsuzluğun Anlaşılmasında Unutulan Bazı Boyutlar - *Ahmet İnam* .133
- Postmodern Yolsuzluk - *Sabri Büyükdüvenci*137
- Yolsuzlukla Savaşım'da Eğitimin Rolü - *Hüseyin Batuhan*142
- Yolsuzluk Sorununa Felsefi Bir Bakış - *Betül Çotuksöken*148
- Rüşvet ve Bürokrasi: İlişkilerin Niteliği ve İlgili Etmenler - *A. Ümit Berkman*155
- Siyasal Sistemde Yolsuzluğun Ekonomi Politik ve Kültürel Kökenleri: Türkiye Örneği - *Ersin Kalaycıoğlu*170
- "Temiz Toplum" Arayışı 97 - *Bozkurt Güvenç*184
- Yolsuzluklar Üzerine Bazı Gerçekler ve Yolsuzluklarla Mücadele Yolları - *Coşkun Can Aktan*191
- Rüşvete Karşı Servet Vergilemesi - *Orhan Şener*194

Hukuk Felsefesinin Konusu^(*)

Selâhattin Keyman^(**)

Son zamanda felsefeciler hukukla ilgilerini kesmek eğilimindedirler. Bunun başlıca nedeni felsefenin 19. yüzyıldan beri gittikçe artan yoğunlukta bilgi teorisine (epistemoloji) yönelmesidir. Oysa Hegel'e kadar, felsefeciler hukuka büyük önem vermişlerdir. Hukuk felsefesinin en önemli sorunu bir hukukçu değil de felsefeci sormuştur: Hukuk nedir?

Hukuk ile felsefenin yollarının ayrılmasında hukukçuların rolü de ihmal edilemez. Bu, 19. yüzyılda felsefî pozitivizmin etkisi ile egemen olan ve hukuku bağımsız bilim yapmayı hedefleyen hukukî pozitivizmin uygulanmasının bir sonucudur. Bu etki ile felsefe, teoloji, siyaset bilimi ve uluslararası hukukla bağlarını kesen hukuk, sunî bir bağımsızlığa doğru yol almıştır. Akımın bilgi teorisi yönünden en çarpıcı yönü, kendi kendine yeterli, bağımsız hukuk bilimi iddiasıdır. Kıta Avrupası'nda hukukî pozitivizm, yerine göre devletçi pozitivizm olan bu eğilimin Anglo-Amerikan doktrinindeki ismi tahlilci pozitivizm veya tahlilci hukuk bilimidir.

Ama son zamanlarda, hukuk felsefesi adını alan iki başlı bir disipline il-

gi duyulduğu gözlemlenmektedir. Ancak hukukçu ve felsefeci bu disipline farklı bakmaktadır. Hukukçu hukukî kurumlara akılcı bir temel arar; ama hukuku, insan varoluşunun diğer evreleri ve alanları ile uyumlu ve eşgüdümlü bir açıklamaya kavuşturmağa yönelmez. Felsefenin hareket noktası ise, empirik olarak algıladığımız, gözlemlediğimiz hukukun ötesindedir. Felsefecinin hareket noktası, hukukun ve her türlü diğer beşerî faaliyetin kaynağını oluşturan tabii varoluş biçimidir. Yani felsefeci, hukuku, insanın varoluşunun tümünü temsil eden yapıya eklenen bir tuğla olarak ele alır.

Hukuk disiplini de felsefe de bilgiye ulaşmağa çalışır. Hukukçu hukuk nedir sorusuna, egemen gücün koyduğu şeklen geçerli kurallardır; ya da yargıcın koyduğu kurallardır cevabını verir. Felsefe ise bu iki süjenin söz konusu kuralları nereden bulup çıkardığını bulmak ister. Felsefe hukukla ilgili olarak ulaştığı cevapların diğer alanların (ekonomi, tarih, psikoloji) verileri ile uyum içinde olmasına özen gösterir. Hukuk disiplininin ise böyle bir endişesi yoktur. Hukuk için iç tutarlılığa sahip olmak yeterlidir. Örneğin

(*) HFSA ile İstanbul Barosu'nun 6-7 Eylül 2002 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirdikleri "Hukuka Felsefi ve Sosyolojik Bakışlar" konulu sempozyumda sunulmuştur.

(**) Doç. Dr., Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi